

โครงการพัฒนา พื้นที่ชุมชนวัดดวงแข

----- ตรอกชุมชนเล็กๆ
ท่ามกลางเมืองใหญ่ -----



ชุมชนวัดดองแวง

1. ทำความรู้จักชุมชนวัดดองแวง
2. สำรวจพื้นที่ชุมชน
3. กระบวนการเก็บข้อมูล
4. เสี่ยงสะท้อนจากชุมชน
5. ประเด็นที่ได้ สู่การกำหนดแนวทาง
6. แนวคิดการออกแบบเพื่อชุมชน
7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นกับ
ชุมชน+ประเด็นเพิ่มเติม



ทำความเข้าใจจัก ชุมชนวัดดวงแข



ตรอกชุมชนเล็กๆ เกิดขึ้นพร้อมๆกับสถานีรถไฟหัวลำโพง เกิดเป็นชุมชนที่มีเรื่องราว และมีผู้คนมากหน้าหลายตาหมอบเวียนอาศัยอยู่ร่วมกัน มีวิถีชีวิตผูกพันที่สถานีรถไฟหัวลำโพงมานาน

- มีพื้นที่ประมาณ 3 ไร่
- ประชากรอาศัย 77 ครัวเรือน
- ประชากรแฝง 120 คน



--- ชุมชนที่ซ่อนตัวอยู่ในตรอก ---

ด้วยทางเดินที่มีขนาดไม่เกินกว่า 2 เมตร ทำให้พื้นที่ตลอด 2 ข้างทางของชุมชน มีการจับจอง และการใช้พื้นที่ได้อย่างคุ้มค่า เช่น ลานตากผ้า ที่จอดรถ พื้นที่นั่ง จุดวางของ ตามทางเท้า

และยังพบปัญหาตามจุดต่างๆ เช่น จุดทิ้งขยะ ที่รกร้าง น้ำทิ้ง ที่จะส่งผลกระทบต่อสุขอนามัยต่อคนในชุมชน



นอกจากจะเป็นสถานีขนส่งรถไฟแล้ว
หัวลำโพงยังเป็นสถานที่หล่อเลี้ยงให้คนใน
ชุมชนได้หารายได้เลี้ยงชีพ ที่อาศัยรถไฟเป็น
หลัก ทั้งอาชีพการบริการ ค้าขาย และอาชีพสี
เทาต่างๆที่เกิดขึ้นในชุมชนเล็กๆแห่งนี้

--- ชีวิตที่เคลื่อนไปพร้อมกับ
สถานีรถไฟ ---



--- อดีตชุมชนพื้นที่สีแดง ---

ในอดีตชุมชนเคยเป็น 1 ใน 5 แห่งที่สำนักงาน
ปปส. ให้เป็นพื้นที่เฝ้าระวังสูงสุด ที่พบการ
การเสพยาเสพติด และนักค้ารายย่อย

จนมีจุดเปลี่ยนจากการเกิดขึ้นของมูลนิธิเพื่อ
การพัฒนาเด็ก ได้มองเห็นถึงปัญหาในชุมชน
และเกิดโครงการช่วยเหลือชุมชนผ่านการจัด
ชวนเด็กๆ และเยาวชนเข้ามาทำกิจกรรม
ภายในมูลนิธิ เพื่อลดความเสี่ยงในการที่
เยาวชนจะโดนมอมเมามากเกินไป

ปัจจุบันสถานการณ์ของชุมชนดีขึ้นมากแล้ว
จากการเฝ้าระวัง และควบคุมจากคนใน
ชุมชนเอง และจากหน่วยงานอื่นๆ



--- จุดเปลี่ยนของชุมชน ---

จากการที่ทางชุมชนได้จัดกิจกรรม
"รองเมืองเรื่องยิ้ม"

ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของชุมชน มีคนเข้า
เที่ยวมาในพื้นที่ มีการตกแต่ง Street Arts
ตลอดแนวของชุมชน และรอบข้าง

ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นในชุมชน

กระบวนการเก็บข้อมูล

1. การสอบถามจากคนในพื้นที่
ชุมชน และข้อมูลจากออนไลน์
2. การลงพื้นที่ชุมชน
3. การสัมภาษณ์เชิงลึก



เสียง สะท้อน จากชุมชน



ป้าหน้าร้านชำ

"อยากได้แหล่งเรียนรู้ให้กับเด็กๆ เพื่อให้เด็กเลิกเล่นแต่มือถือทั้งวัน"



ป้าขายน้ำ

"เพราะการปิดหัวลำโพง ทำให้ป้าต้องแบกน้ำ ออกไปขายในสถานนีที่ไกลออกไป และต้องแอบเข้าสถานนีตามจุดต่างๆ"

จากการบอกเล่าของป้าๆ



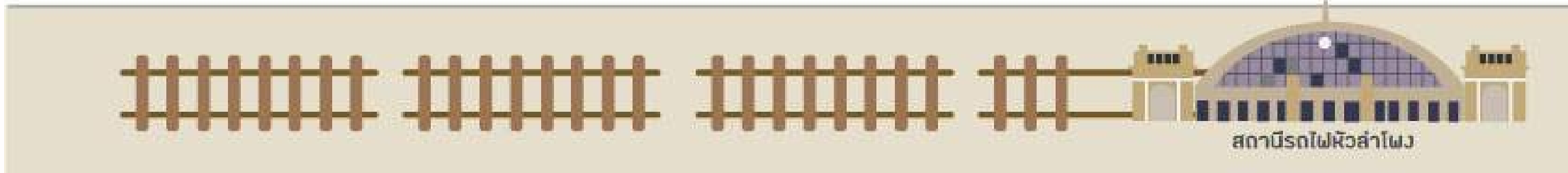
ป้าหมี

"อยากให้ลูกหลานเห็นถึงความสำคัญของชุมชน และให้ชุมชนได้พัฒนาไปในแนวทางที่ดีขึ้น"

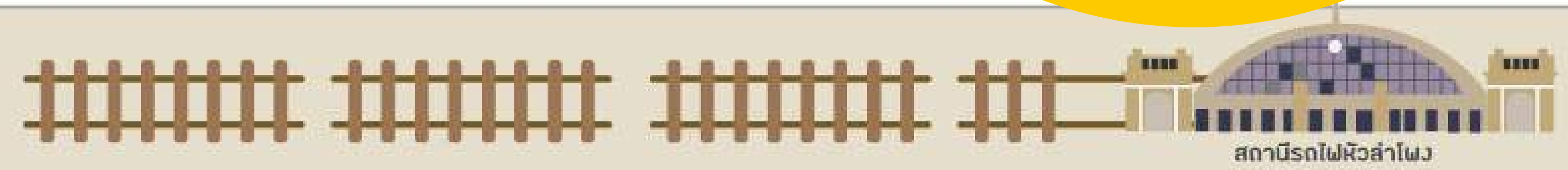
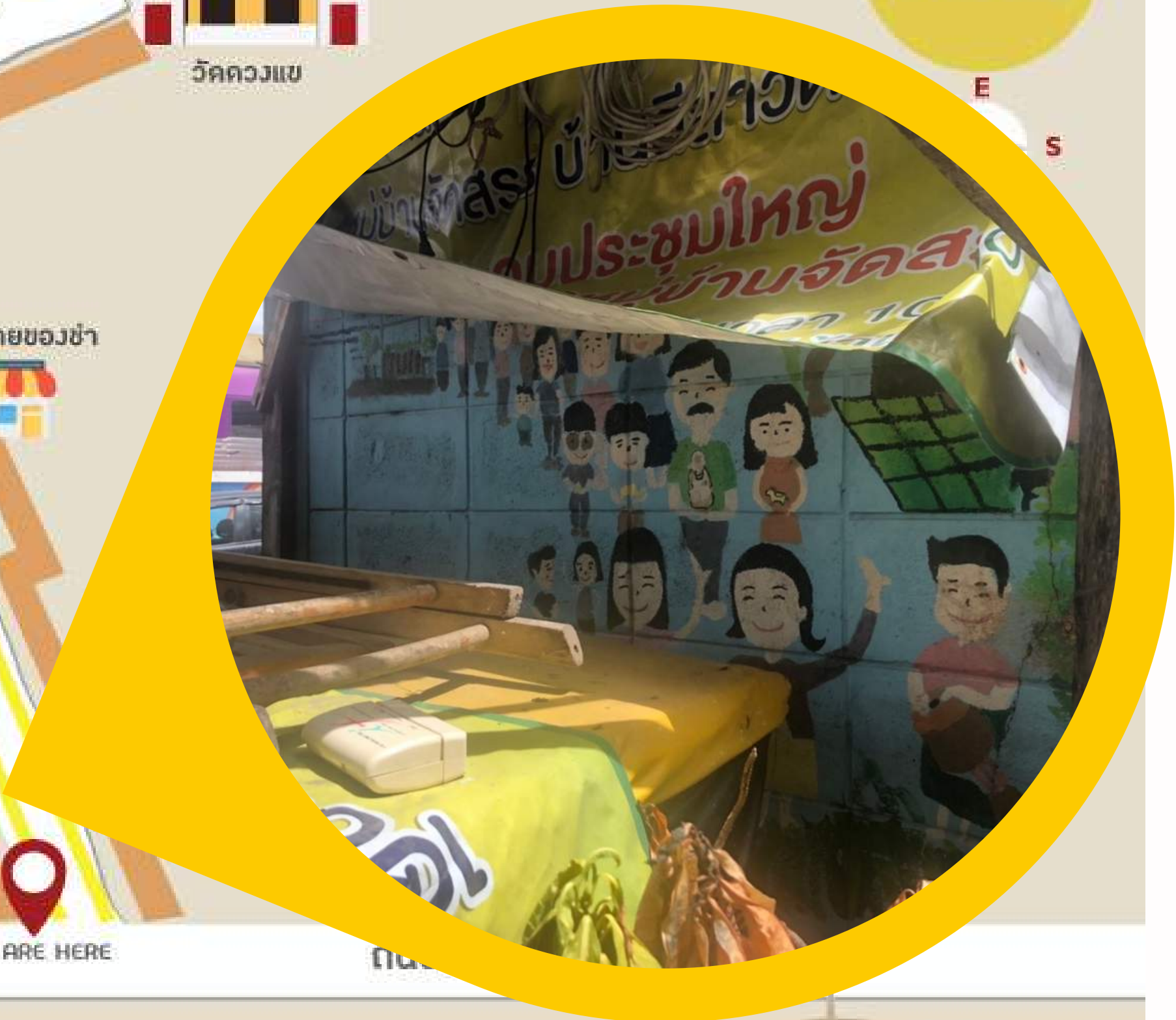


ถนนรองเมือง

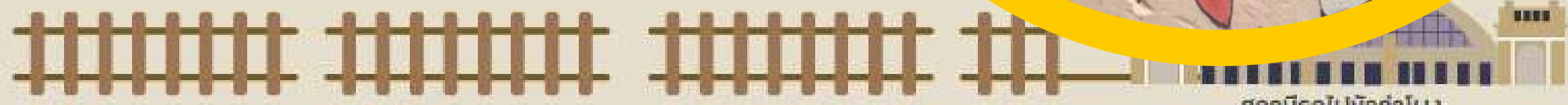
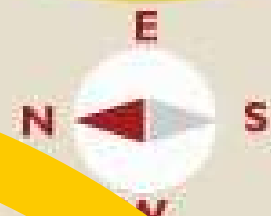
ถนนรองเมือง



ชุมชน
วัดทองแข

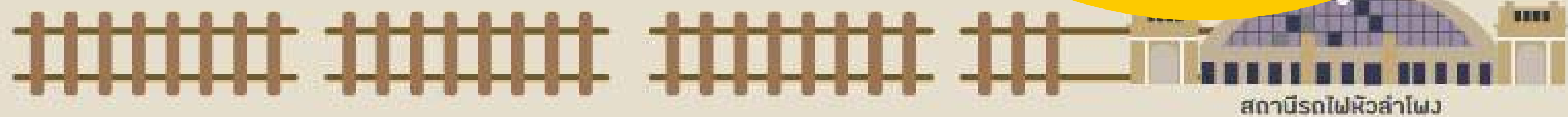
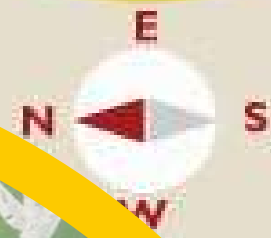


ชุมชน
วัดทองแข



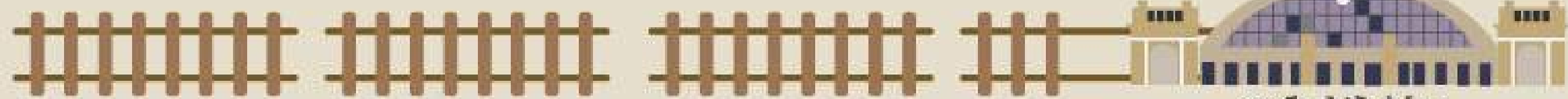
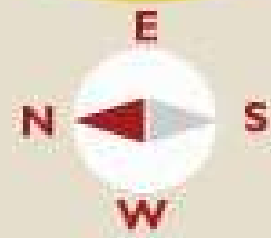
สถานีรถไฟหัวลำโพง

ชุมชน
วัดทองแข



สถานีรถไฟหัวลำโพง

ชุมชน
วัดทองแข



สถานีรถไฟหัวลำโพง

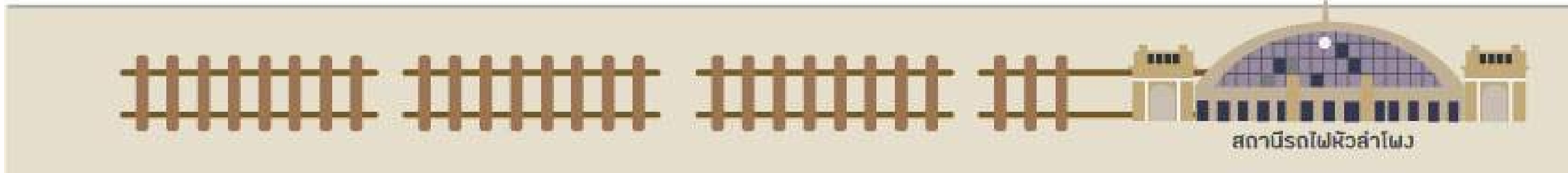
ชุมชน
วัดคองแข



ถนนรองเมือง

YOU ARE HERE

ถนนรองเมือง



สถานีรถไฟหัวลำโพง

ชุมชน
วัดคองแข



โซนบ้านเช่า

ชอยนรถ



ร้านขายของชำ

Bangkok Mail
Center



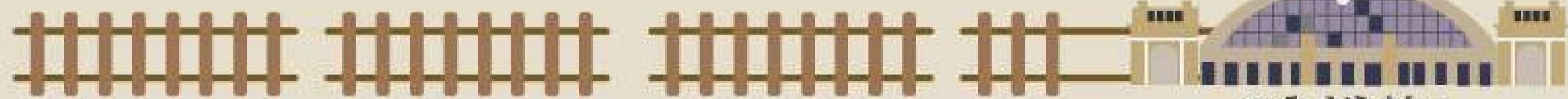
มูลนิธิเพื่อการพัฒนา
เด็ก



ถนนรองเมือง

YOU ARE HERE

ถนนรองเมือง



สถานีรถไฟหัวลำโพง

ชุมชน
วัดคองแข



Bangkok Mail
Center

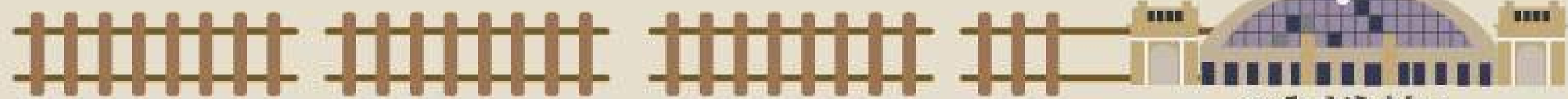


มูลนิธิเพื่อการพัฒนา
เล็ก

ถนนรองเมือง

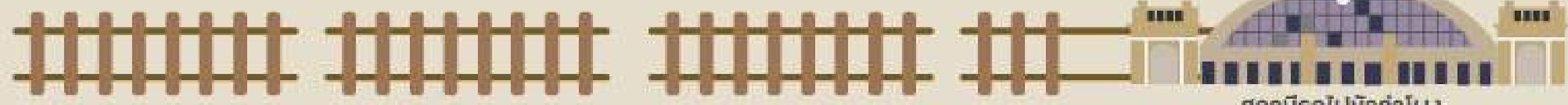
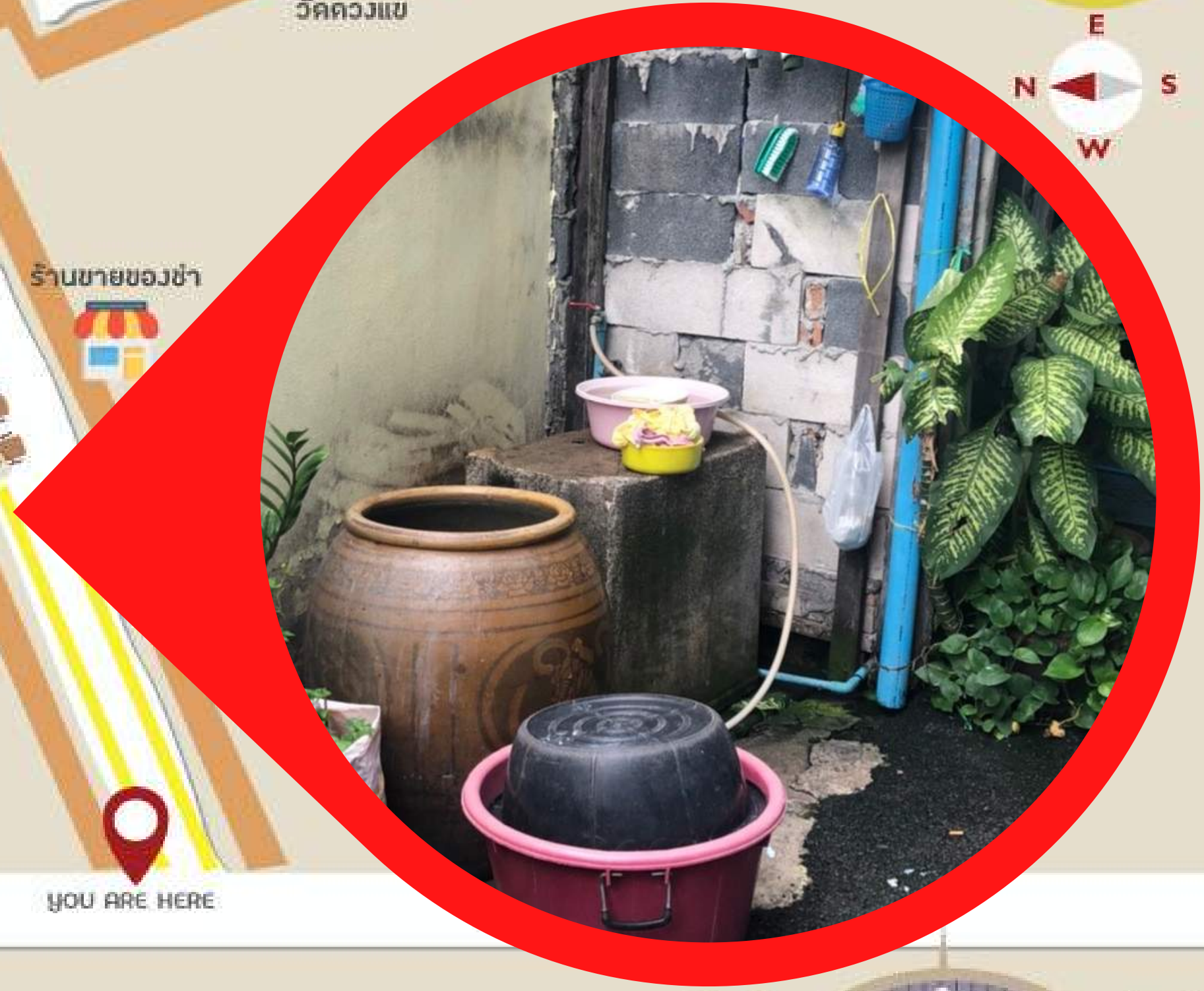
YOU ARE HERE

ถนนรองเมือง



สถานีรถไฟหัวลำโพง

ชุมชน
วัดทองแข



สถานีรถไฟหัวลำโพง

ชุมชน
วัดทองแข



ชอยนรก



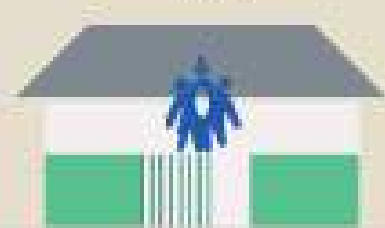
ร้านขายของชำ

โซนบ้านเช่า

Bangkok Mail
Center



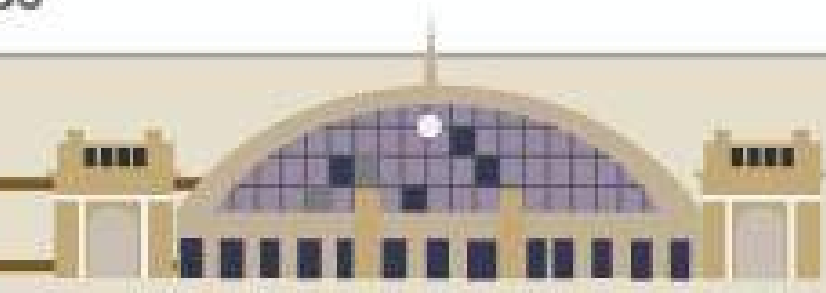
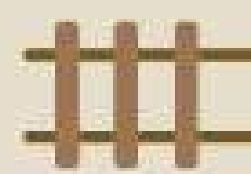
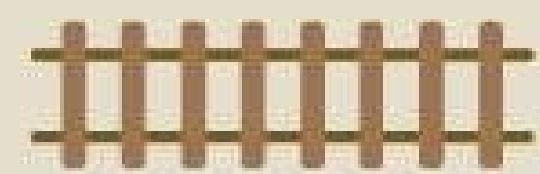
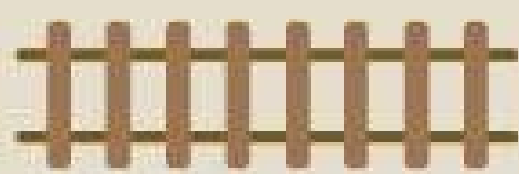
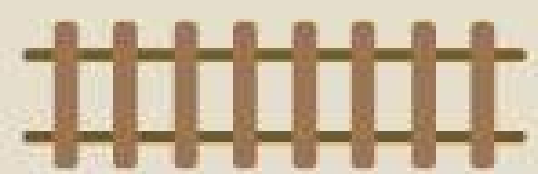
มูลนิธิเพื่อการพัฒนา
เด็ก



YOU ARE HERE

ถนนรองเมือง

ถนนรองเมือง



สถานีรถไฟหัวลำโพง



ร้านขายของ

วัดดวงแข

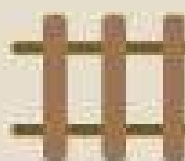
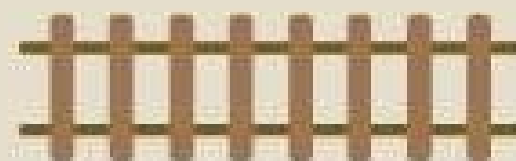
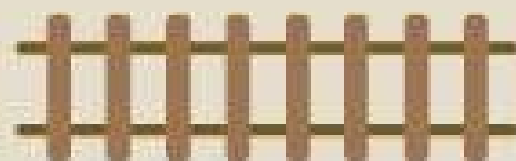
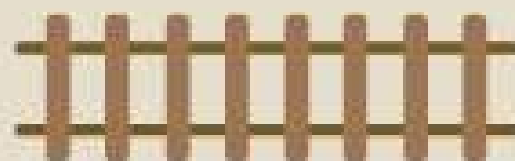
Bangkok Mail Center

มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก

ถนนรองเมือง

YOU ARE HERE

ถนนรองเมือง



สถานีรถไฟหัวลำโพง

ประเด็นที่ได้ สู่การกำหนดแนวคิด

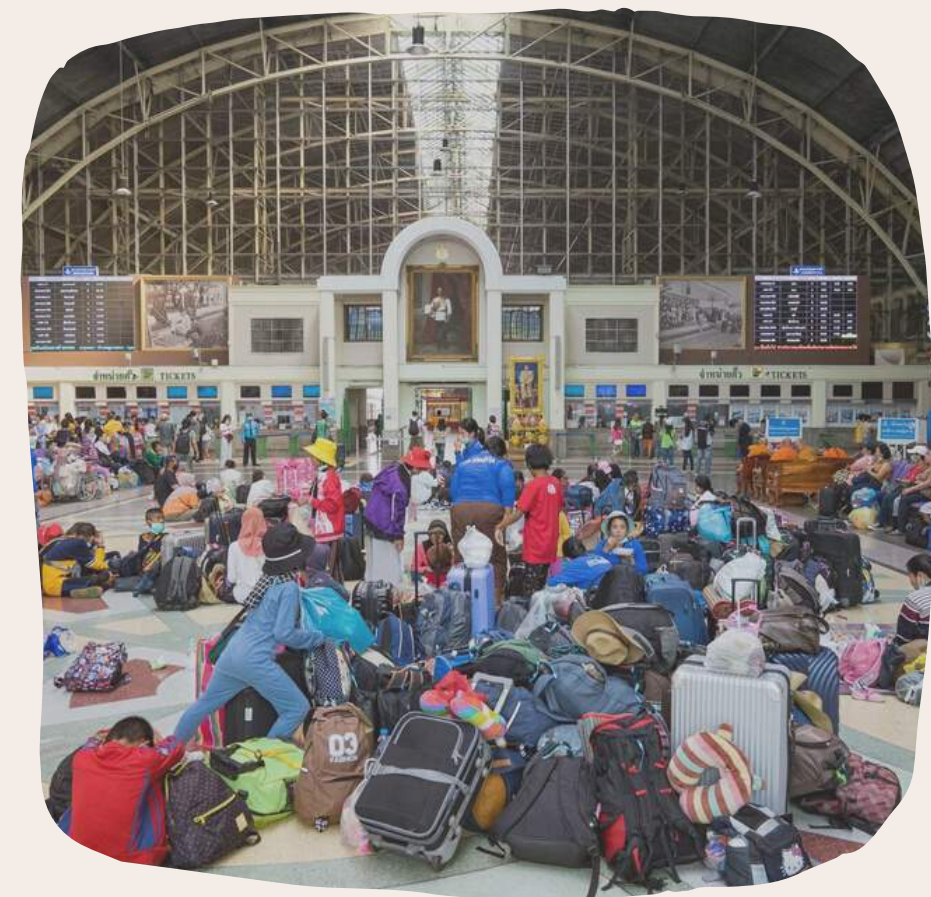
ปัญหา

สุขอนามัย ไฟไม่เพียงพออาจไม่ปลอดภัย ชุมชนแออัด ไม่มีพื้นที่ส่วนกลาง โอกาสในการทำอาชีพ ทำให้คนหนุ่มสาวย้ายออกไปจากพื้นที่



โอกาส

พบว่าเคยมีนักท่องเที่ยวเข้ามา เคยมีคนเข้ามาช่วยพัฒนา มีการขายของภายในชุมชน



แนวคิดการออกแบบเพื่อชุมชน



1. เส้นทางการเรียนรู้

เส้นทางที่เต็มไปด้วยผลงานศิลปะของเยาวชนในชุมชน พร้อมศูนย์การเรียนรู้ และบอร์ดประชาสัมพันธ์ ที่ส่งเสริมให้เยาวชนในพื้นที่ได้เรียนรู้และเปิดมุมมองการใช้ชีวิตของชาวชุมชนให้ผู้ที่สนใจได้มาเยี่ยมชม



2. พื้นที่ซักล้างส่วนกลางเพื่อชุมชน

การปรับปรุงพื้นที่รกร้างในชุมชน ให้กลายเป็นห้องซักล้าง จุดตากผ้ารวมและพื้นที่ส่วนกลาง

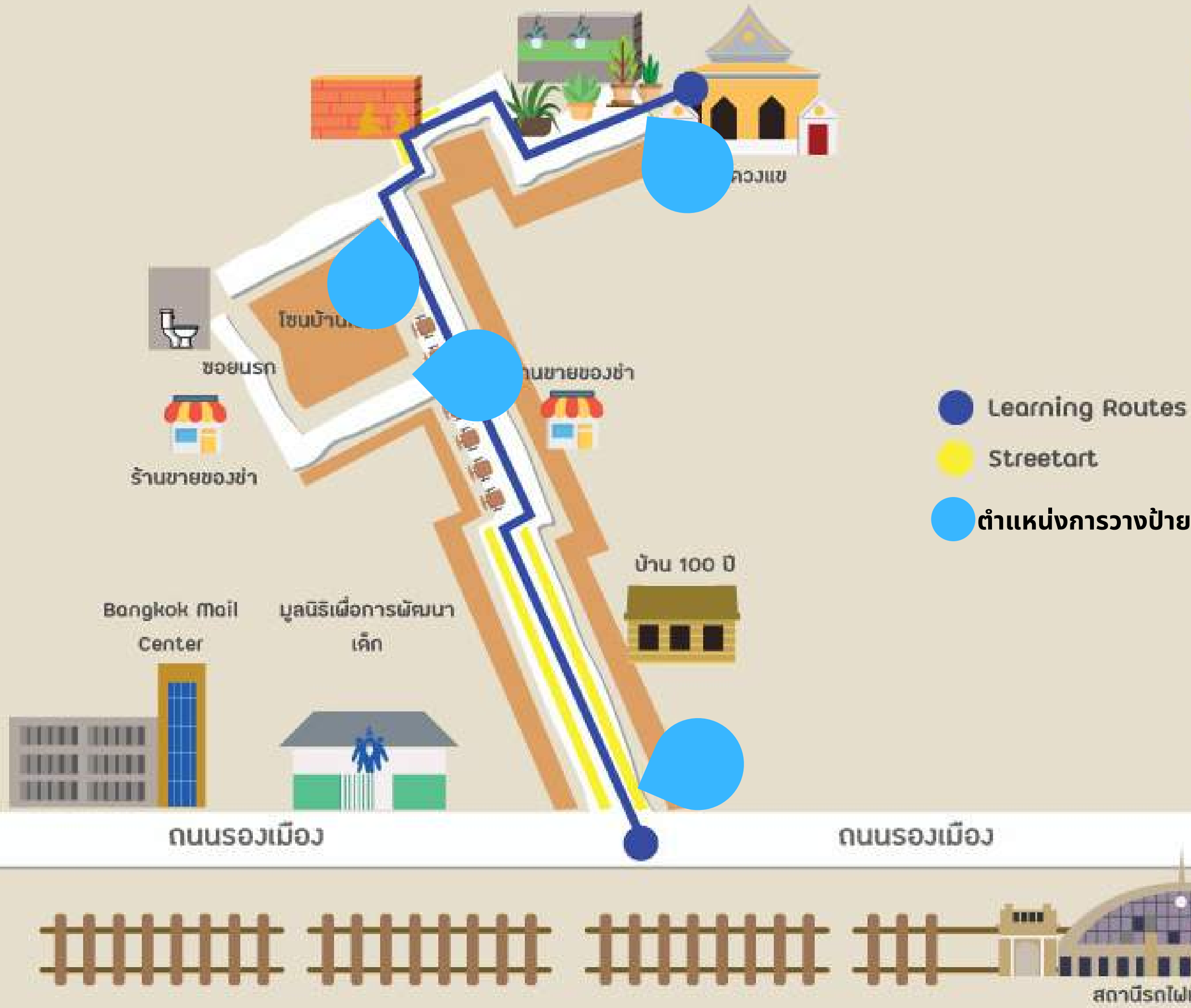


สัญลักษณ์และการนำทาง

PAIN POINTS

- ไม่มีจุดหลักที่สามารถค้นหาข้อมูล และประกาศข่าวสำหรับชุมชน ทำให้ยากต่อการสร้างการรับรู้ที่ตรงกัน
- กระดาษ โฆษณา ป้ายหาเสียง ถูกแปะกระจัดกระจาย ทำให้ชุมชนดูไม่เป็นระเบียบ

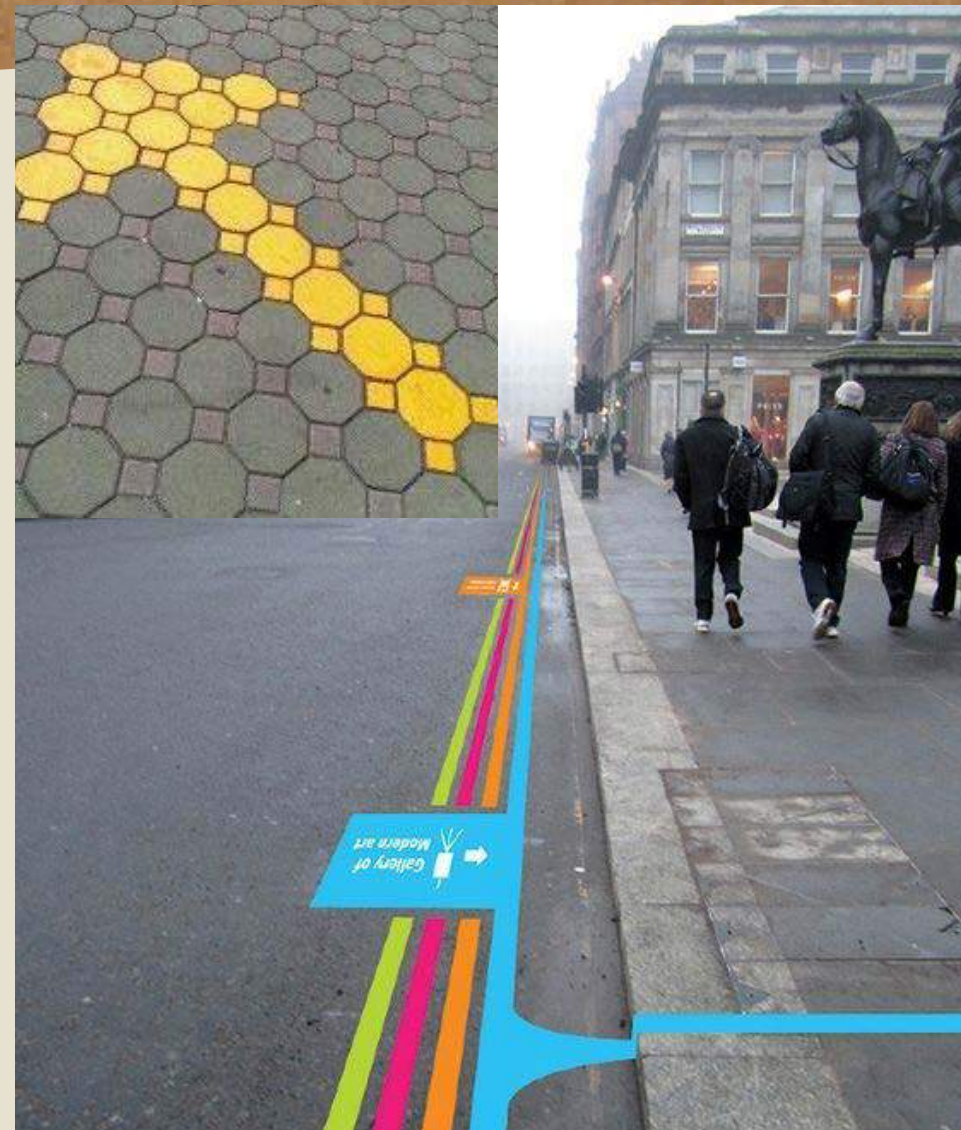
วัด/ร้านชา/ศูนย์การเรียนรู้/บ้าน 100 ปี/
สถานที่แนะนำรอบๆชุมชน



แนวทางการพัฒนาสัญลักษณ์และการนำทาง



สัญลักษณ์บนกำแพง



สัญลักษณ์บนพื้น

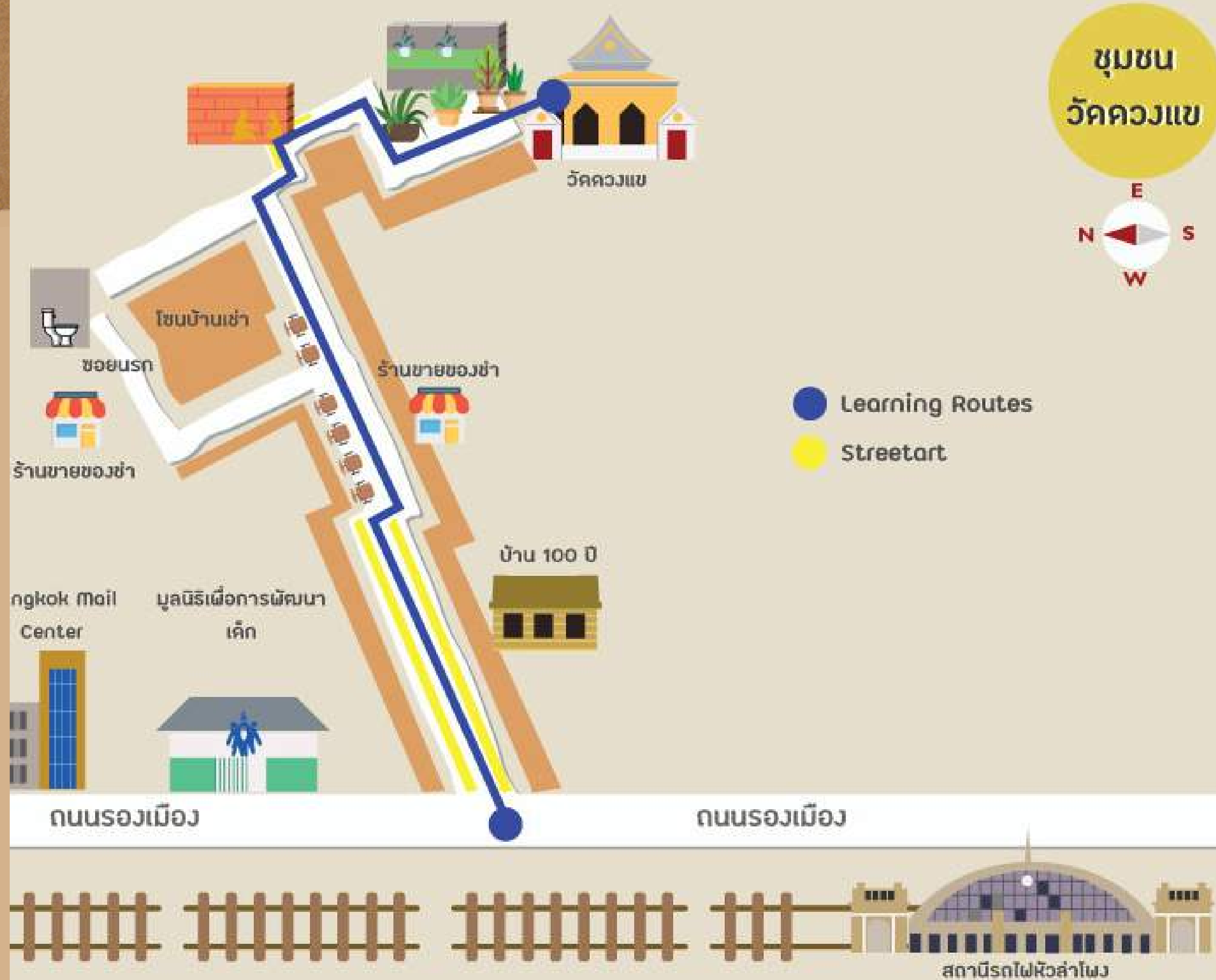


ป้ายสัญลักษณ์จากวัสดุที่พบภายในชุมชน เช่น ป้ายสังกะสี ไม้

แสงสว่าง เพื่อความสวยงามและ การนำทาง

PAIN POINTS

- ถนนหลักที่เป็นพื้นที่
สาธารณะของชุมชน
อาจจะถูกละเลย
- ต้องการสัญลักษณ์
บอกทิศทาง





เน้นความเป็นถนนเส้นหลัก เป็นพื้นที่ส่วนกลางที่ทุกคนมาใช้

นำทางนักท่องเที่ยวได้ในตัว

ความสว่างน่าจะไม่พอ ต้องมีไฟสำหรับความสว่างเพิ่มเติม
แต่ในชุมชนมีไฟแสงจันทร์อยู่บ้าง รวมกันแล้วน่าจะพอดี







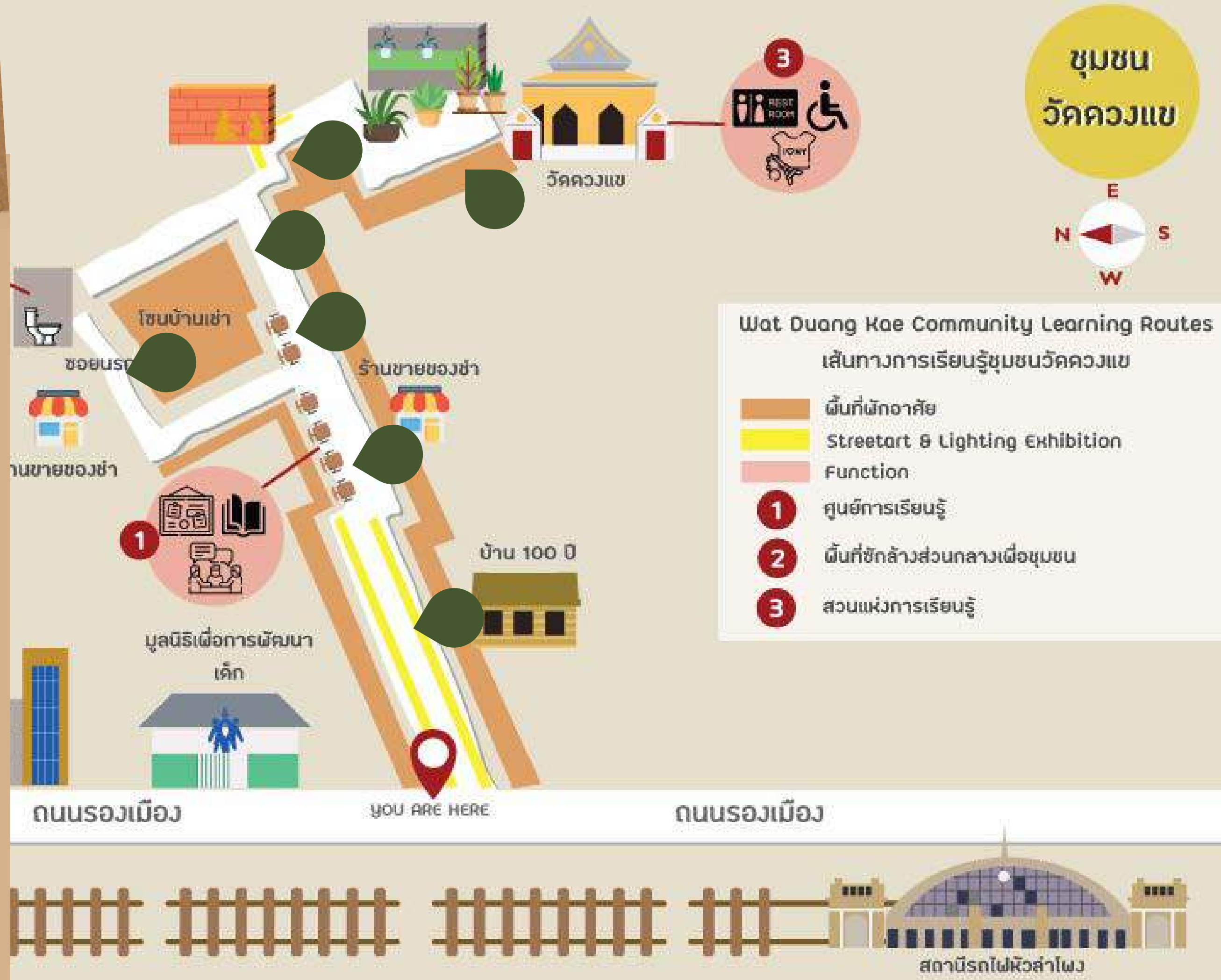
Go Eat Do



แสงสว่าง เพื่อความปลอดภัย และ คุณภาพชีวิต

PAIN POINTS

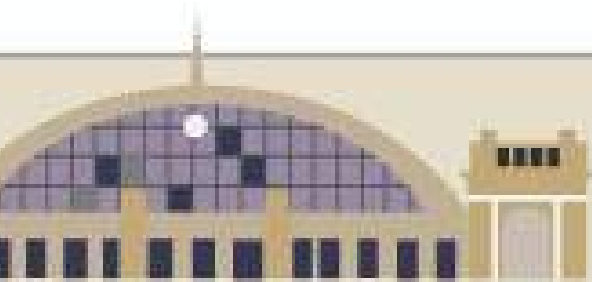
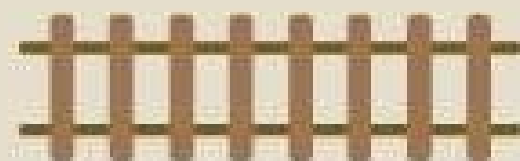
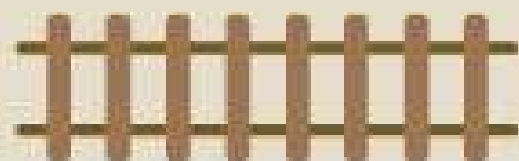
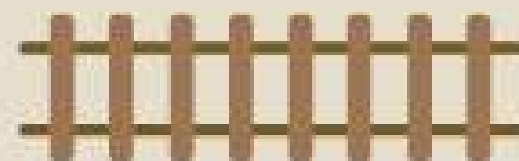
- บางจุดความสว่างไม่เพียงพอ มีผลกับความรับรู้และความปลอดภัยของคนในชุมชน
- ความสว่างส่งผลกับกิจกรรมที่คนในชุมชนเลือกจะทำ



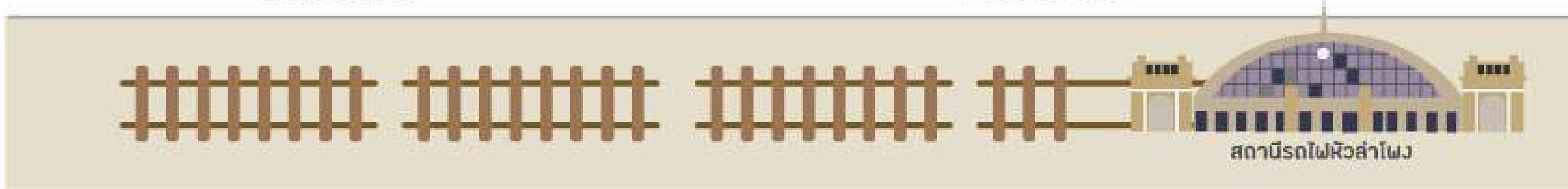


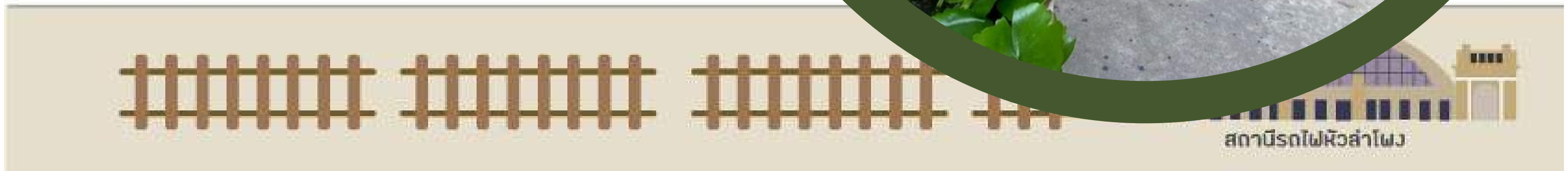
ถนนรองเมือง

ถนนรองเมือง

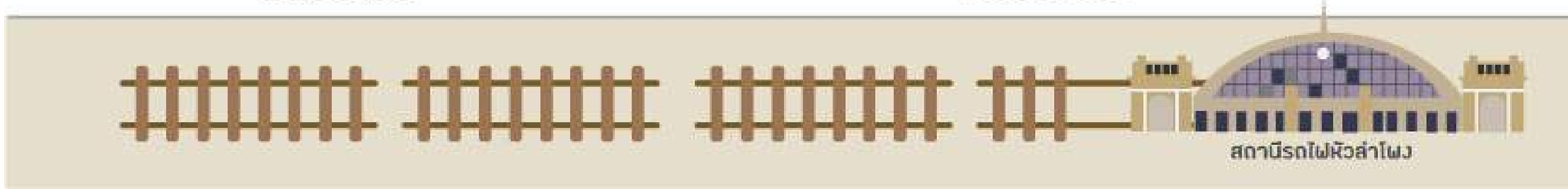
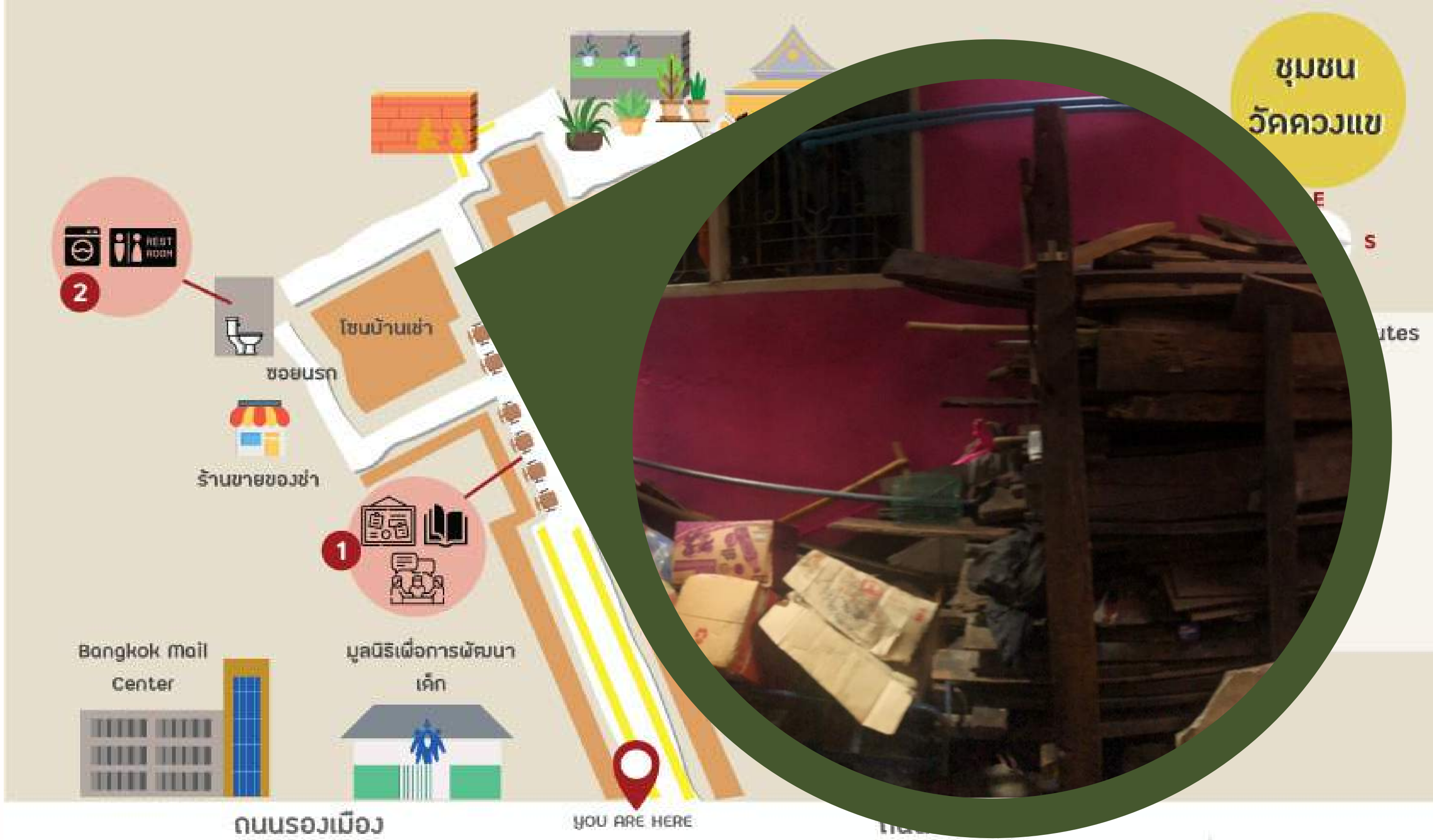


สถานีรถไฟหัวลำโพง











ชุมชน
วัดคองแข

2
TOILET
REST ROOM



โซนบ้าน

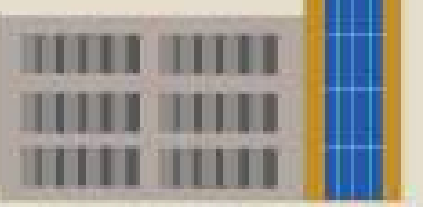
ซอยบร



ร้านขายของชำ

1

Bangkok Mail
Center

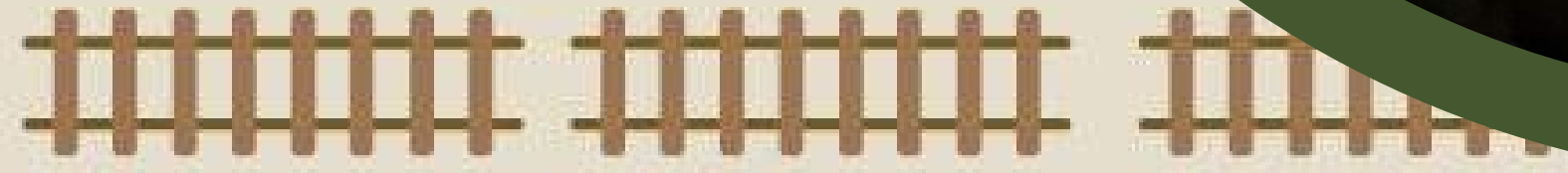


มูลนิธิเพื่อการพ
เค็ก



ถนนรองเมือง

มอ



สถานีรถไฟหัวลำโพง





แนวทางการเปลี่ยนหลังคาเพื่อเพิ่มแสงสว่าง



OLD PAINPOINT
หลังคาทึบแสงขาดความโปร่ง



SUGGESTION

การผสมผสานวัสดุสังกะสีเดิมกับวัสดุโปร่งแสง

- แผ่นโพลีชีทเรียบ ชนิดแผ่นตันใส กันน้ำกันฝุ่น ทำความสะอาดง่ายทนความร้อนเหมาะทั้งการใช้ภายนอกและภายใน
- แผ่นหลังคาหลังคาไฟเบอร์กลาส สามารถติดตั้งได้ง่าย แข็งแรงทนทานต่อสภาพอากาศ



ศูนย์การเรียนรู้

PAIN POINTS

- คนในชุมชนไม่คิดว่าตนเองเป็นเจ้าของชุมชนนี้ จึงไม่ช่วยกันรักษา
- คนในชุมชนไม่ทราบถึงความจำเป็น การพัฒนาของชุมชน จึงไม่รู้สึกรู้ว่าตนเองอยู่ในที่ที่มีรากฐานความเป็นมาและมีความสำคัญ
- เยาวชนรู้สึกว่าคุณเองไม่มีค่า ไม่มีที่ยืนในสังคม ทำให้ขาดการเคารพและรักตนเอง



แนวทางการพัฒนา



แนะนำสมาชิกชุมชน



ประวัติชุมชน



กระจกเสริมสร้างทัศนคติเชิงบวก

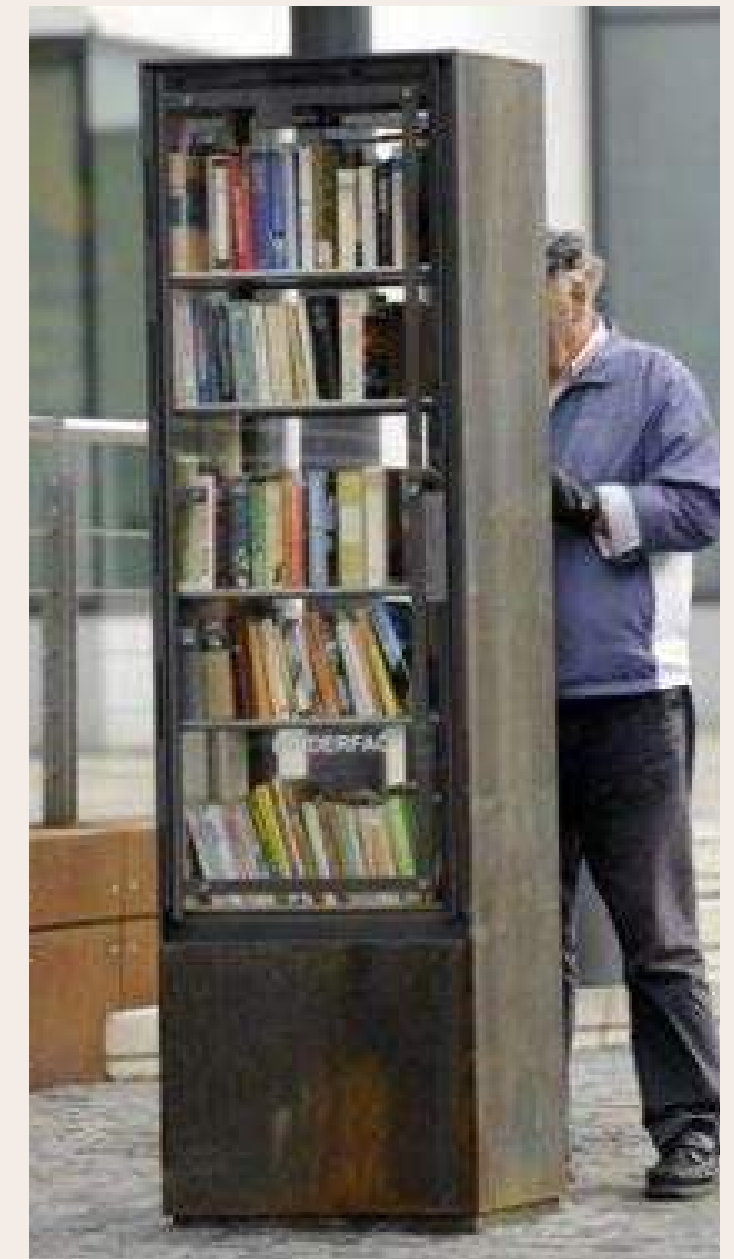
แนวทางการพัฒนา



กล่องความเห็น/ความฝัน



ตู้หนังสือ



บอร์ดประชาสัมพันธ์

PAIN POINTS

- ไม่มีจุดหลักที่สามารถค้นหาข้อมูล และประกาศข่าวสำหรับชุมชน ทำให้ยากต่อการสร้างการรับรู้ที่ตรงกัน
- กระดาษ โฆษณา ป้ายหาเสียง ถูกแปะกระจัดกระจาย ทำให้ชุมชนดูไม่เป็นระเบียบ



แนวทางการพัฒนา



การแบ่งหมวดหมู่ข้อมูล



ปฏิทิน

สวนแห่งการเรียนรู้ (พื้นที่สีเขียว)

PAIN POINTS

- ชุมชนมีพื้นที่สีเขียวน้อย
เนื่องจากพื้นที่มีจำกัด



แนวทางการพัฒนา

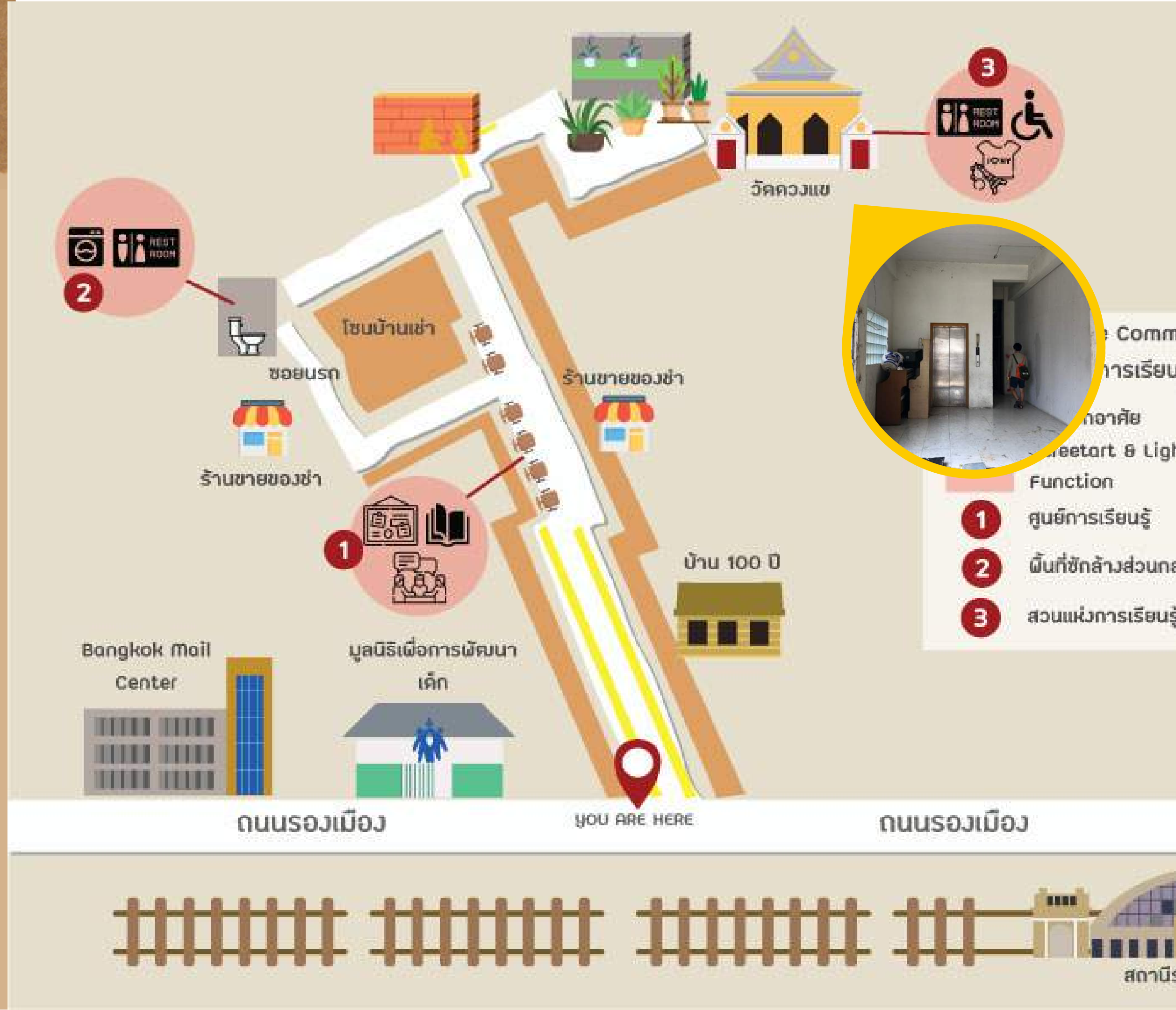


สวนแนวตั้ง

ห้องน้ำสาธารณะ

PAIN POINTS

- วัตถุประสงค์ที่มากแต่ไม่สามารถใช้ได้ เนื่องจากชุมชนกับวัดไม่ลงรอย



แนวทางการพัฒนา



ห้องน้ำสำหรับผู้พิการ



ร้านขายของที่ระลึก

2

พื้นที่ซีกล่างส่วน กลางเพื่อชุมชน

PAIN POINTS

- เป็นจุดที่ค่อนข้างเปลี่ยว (ห้องก่อนโซนนรก) จึงต้องการทำให้โซนนั้นสาธารณะและมีประโยชน์ขึ้น
- ห้องซีกล่างไม่เป็นแหล่งทำให้พื้นที่เปียกและมีปัญหาสักอานามัย







ประโยชน์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นกับชุมชน

1. ชุมชนมีสุขอนามัยที่ดีขึ้น มีการแบ่งพื้นที่เป็นสัดส่วนทำให้มีพื้นที่ว่างเกิดขึ้น เป็นพื้นที่สาธารณะให้กับชุมชน
2. ชุมชนมีชีวิตชีวามากขึ้น จากการเพิ่มแสงสว่าง street arts และเป็นการดึงนักท่องเที่ยวเข้ามาในพื้นที่มากขึ้น
3. ให้ชุมชนได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของพื้นที่ในชุมชนเอง และยังส่งต่อให้ผู้อื่นได้รับรู้และเข้าใจชุมชน

ประเด็นเพิ่มเติม

1. เกิดการเจรจาระหว่างวัดและชุมชน เพื่อความร่วมมือกันในอนาคต
2. สร้างความรู้สึกร่วมกันเป็นเจ้าของร่วมของคนในชุมชน
3. บ้าน 100 ปี มีศักยภาพมากพอที่เหมาะสมแก่การเป็นพื้นที่ประวัติศาสตร์ และแหล่งเรียนรู้ของชุมชน เช่น มิวเซียม
4. หากประสบผลสำเร็จ คิดว่าจะเป็นโมเดลต่อยอดสู่ชุมชนอื่น และขยายสู่จุดอื่นๆในชุมชน

การต่อยอดในเชิงดิจิทัล

การเผยแพร่และจำหน่ายสินค้าภูมิปัญญาและงานศิลปะที่เป็นฝีมือคนในชุมชนในรูปแบบดิจิทัล เพื่อเพิ่มการเชื่อมต่อระหว่างชุมชนและสังคม



<https://www.ttbfoundation.org/th/faifahartfest/>

แหล่งข้อมูลอ้างอิง

- คณะวิทยาการเรีียนรู้ และศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก (ศูนย์ดวงแเว)
- ชาวบ้านชุมชนวัดดวงแเว